

УДК 330.341.4
JEL L16

Ю.В. Бицюра, канд. екон. наук, доц.,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

СТРУКТУРНА АДАПТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ЧИННИК ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Проаналізовано сучасну структуру економіки України та оцінено її адаптаційну здатність відповідно до вимог і стандартів країн ЄС. Обґрунтовано те, що структурні зрушення в національній економіці є одним з визначальних чинників її конкурентоспроможності. Рекомендовані пріоритетні напрями структурних зрушень в національній економіці для підвищення її рівня конкурентоспроможності.

Ключові слова: *структура національної економіки; структурна адаптація; конкурентоспроможність національної економіки; євроінтеграція.*

Постановка проблеми. Переважна більшість країн-членів ЄС мають високий рівень конкурентоспроможності. Зокрема, за індексом глобальної конкурентоспроможності у 2014–2015 рр. серед 144 країн світу першу десятку очолюють провідні країни ЄС: Швейцарія займає 1 місце, Фінляндія – 4, Німеччина – 5, Нідерланди – 8, Великобританія – 9, Швеція – 10 [17, с.13]. Одним з основних чинників забезпечення високого рівня конкурентоспроможності розвинутих країн ЄС є структурна адаптація їхніх економік до імперативів утвердження постіндустріального суспільства. Так, в провідних країнах ЄС відбуваються такі прогресивні зміни структури економіки: дематеріалізація економічного простору; розвиток V-VI технологічних укладів; утвердження науковомістких, ресурсощадних, екологічно безпечних виробництв.

Україна за індексом глобальної конкурентоспроможності посідає лише 76 місце. В структурі її економіки переважають сировинні, енергоємні, екологічно деструктивні галузі III-IV технологічних укладів. Така структура національної економіки характерна для країн з індустріальним типом розвитку. В умовах інтеграції України до ЄС, підвищується важливість конкурентної структури економіки, що здатна ефективно функціонувати в умовах зовнішніх викликів та продукувати конкурентоздатні товари і послуги. Для України актуальним є питання внесення коректив в структуру промислового виробництва та структурної адаптації національної економіки відповідно до сучасних вимог утвердження постіндустріального суспільства.

Серед чинників, що негативно впливають на рівень конкурентоспроможності в Україні, С. Мицюк виділяє нераціональну експортно-імпорتنу

структуру і внутрішню структуру виробництва [5, с.26]. Для забезпечення конкурентоспроможності економіки України першочерговими завданнями є активізація інноваційної діяльності, розвиток інституційного середовища, формування адекватної структури економіки та ефективна адаптація до зовнішніх умов [5, с.28].

Ринкові перетворення в Україні були в основному зосереджені на трансформації власності та монополізації економіки, а не на удосконаленні якості структури національної економіки. Про необхідність забезпечення прогресивних структурних зрушень в національній економіці зазначалось у всіх програмах стратегічного розвитку України. Метою нової Стратегії **сталого розвитку "Україна – 2020"** є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Її реалізація передбачає спрямування вектору розвитку на проведення структурних реформ [11]. Незважаючи на наявність багатьох гасел, програм, законів та інших документів, структурна адаптація національної економіки не відбувається на належному рівні. Така ситуація зумовлює потребу в подальшому дослідженні зазначеної проблеми і пошуку шляхів по її вирішенню.

Аналіз останніх публікацій. Теоретико-методологічні та практичні основи дослідження проблем **структурної адаптації національної економіки як чинника її конкурентоспроможності** в умовах формування постіндустріального суспільства відображені в працях відомих зарубіжних та вітчизняних вчених: А. Акаєва, Ю. Бажала, Д. Белла, А. Бергсона, Т. Веблена, В. Вернадського, А. Гальчинського, В. Гейця, Б. Кваснюка, К. Кларка, Є. Лібанової, В. Семиноженка, Е. Тоффлера, Л. Федулової, А. Чухна та ін.

Невирішені частини проблеми. Разом з тим, незважаючи на глибину та різноплановість проведених досліджень, у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених недостатньо досліджуються проблеми структурної недосконалості національної економіки та необхідність її адаптації до вимог постіндустріального суспільства для підвищення рівня конкурентоспроможності. Необхідно проаналізувати невідповідність структури економіки України за галузевою та технологічною ознаками вимогам і стандартам країн ЄС.

Метою статті є дослідження **структурної адаптації національної економіки як чинника її конкурентоспроможності в умовах євроінтеграції**. Реалізація мети зумовила постановку та вирішення таких завдань: з'ясувати основні вимоги до структури національної економіки в умовах формування постіндустріального суспільства; проаналізувати сучасну структуру економіки України та оцінити її адаптаційну здатність; визначити пріоритетні напрями структурних зрушень в національній економіці для її адаптації до вимог і стандартів країн ЄС.

Результати дослідження. Як зазначає Д. Белл, постіндустріальне суспільство формується під впливом інтелектуальної технології і саме

інформація та знання є його основою [1, с.151]. Він стверджує, що прогрес суспільства тепер залежить від успіхів у сфері знань, тобто від прискореного розвитку науки та освіти [1, с. 288].

Характерною рисою постіндустріального суспільства є формування сервісної економіки. При цьому, значна частина робочої сили зосереджена у сфері послуг, до якої відносяться торгівля, фінанси, транспорт, охорона здоров'я, індустрія розваг, а також сфери науки, освіти і управління. Д. Белл наголошує, що розвиток останніх секторів сфери послуг є вирішальним чинником для постіндустріального суспільства [1, с. 18-19].

Домінуючим фактором стають процеси накопичення і використання знань, внаслідок чого постійно зростає конкурентоспроможність економіки [2, с. 32]. Постіндустріальне суспільство передбачає активне використання сучасних досягнень освіти, науки і техніки в новітні технології, конкурентоспроможну продукцію.

Інформація і знання, становлення нового технологічного способу виробництва докорінно змінюють структуру економіки, місце і роль людини у виробництві та суспільстві [12, с. 4].

Становлення постіндустріальної економіки в розвинутих країнах характеризується такими прогресивними змінами в її структурі:

- інтелектуалізація та інформатизація усіх сфер діяльності. За прогнозними оцінками, протягом наступних 20–25 років для розвинутих країн індустрія інформації стане провідною галуззю національного господарства з 15–20% рівнем зайнятості [4, с. 160].

- відбувається дематеріалізація виробництва і зростання ролі сфери послуг. Так, у 2013 р. частка сфери послуг ЄС досягла рівня 72,8%, а США – 79,4% ВВП. Сфера послуг в економіці ЄС у 2012 р. забезпечила 72,2% робочих місць [18].

До сфери послуг належать такі галузі, як наука, освіта, культура, охорона здоров'я, що забезпечують зростання інвестицій в людський капітал та сприяють підвищенню рівня конкурентоспроможності національної економіки.

В Україні спостерігається позитивна тенденція до зміни структури економіки на користь сфери послуг. Так, частка сфери послуг за період 2000–2013 рр. зростає з 47,0 до 60,5% ВВП. Частка зайнятих у сфері послуг у 2012 р. зростає до рівня 68,4%, тоді як у 1996 р. становила лише 44,0% [18].

Разом з тим, економіка України характеризується сировинною спрямованістю, в якій частка добувної промисловості у 2013 р. становила 5,5%, сільського господарства – 8,7% ВВП [3]. Проте, Україна має значний потенціал у розвитку високотехнологічних виробництв в ракетно-космічній галузі, літакобудуванні, суднобудуванні, нанотехнологіях, електросварюванні, біотехнології, біоінженерії та інших галузях, які можуть закласти основи для підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Здатність підвищувати конкурентоспроможність національної економіки забезпечується глибиною структурно-технологічних перетворень, зумовлених

необхідністю технологічного оновлення виробничої структури та її адаптації до змінних умов внутрішнього і глобального середовища, що призводить до істотних зрушень у галузевій і секторальній структурі національної економіки, насамперед – у напрямі підвищення частки інноваційних виробництв [8, с. 103].

Тому важливим чинником підвищення конкурентоспроможності національної економіки є адаптація її структури, націлена на забезпечення здатності пристосовуватися до змін і нових викликів глобального простору. У контексті глобальної і внутрішньої нестабільності економіки та утвердження постіндустріального суспільства, конкурентоспроможність має розглядатись як здатність адаптуватися до чогось нового і невідомого.

Становлення постіндустріального суспільства у розвинутих країнах зумовлює якісні структурні зрушення в національній економіці, що проявляються у розвитку інноваційних галузей та витісненні технологічно застарілих галузей.

Сучасна "типова" стійка національна технологічна структура оцінюється відповідно до прийнятої Європейським Союзом у 2007 р. класифікації виробничих структур, за технологічною структурою переробної промисловості: близько 50% – сумарна частка високотехнологічних (20%) і середньотехнологічних (30%) виробництв; приблизно 50% – сумарна частка низькотехнологічних (30%) і середньонизькотехнологічних (20%) виробництв. Співвідношення цих показників із показниками ядра галузевої структури – це емпіричне правило сталого розвитку економіки: питома вага галузей переробної промисловості повинна становити 1/5 від національної економіки, тоді як у цих галузях 1/5 – частка високотехнологічних виробництв і половина – високотехнологічних та середньовисокотехнологічних виробництв [7, с.96]. Технологічна структура переробної промисловості країн ЄС-27 у 2010 р. була такою: частка високотехнологічних виробництв – 12% та середньовисокотехнологічних виробництв – 35% [15].

Низька активність з розробкою та впровадженням інновацій не сприяли підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, що й спричинило глибоку структурну кризу. В Україні деградували великі високотехнологічні комплекси (авіабудування, радіоелектроніка, машинобудування тощо), потенціал яких міг би стати основою соціально-економічного розвитку країни.

Проаналізуємо сучасну структуру економіки України за видами економічної діяльності враховуючи їхній внесок у ВВП. За період 2000–2013 рр. відбулись такі структурні зрушення в національній економіці: питома вага сільського господарства у ВВП зменшилась майже удвічі (з 14,0 до 8,7%), переробної промисловості – зменшилась з 17,4 до 11,2%, добувної промисловості і розроблення кар'єрів – зросла з 4,2 до 5,5%, будівництва – зменшилась з 3,5 до 2,5%. Отже, частка у ВВП галузей що виробляють матеріальні блага зменшилась в середньому на 5,6% (табл. 1).

Серед галузей сфери послуг спостерігається стійка тенденція до зростання їхнього внеску у ВВП: частка торгівлі (з 8,4 до 14,8%), інформації та телекомунікацій (з 2,8 до 3,1%), фінансової та страхової діяльності (з 1,9 до 4,4%), професійної, наукової та технічної діяльності (з 1,3 до 2,9%), освіти (з 4,1 до 5,2%), охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (з 2,4 до 3,8%), мистецтва, спорту, розваг та відпочинку (з 0,4 до 0,8%) (табл. 1).

Розширення таких сфер, як наука, освіта, охорона здоров'я, інформація та телекомунікації є прогресивною тенденцією в удосконаленні структури національної економіки і спрямування її на розбудову постіндустріального суспільства.

Таблиця 1

Структура ВВП України за видами економічної діяльності у 2000–2013 рр.

Види економічної діяльності	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	14,0	14,0	12,6	10,5	10,4	8,9	7,2	6,3	6,5	6,9	7,4	8,2	7,8	8,7
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	4,2	4,0	4,3	3,9	3,5	3,9	3,8	4,2	5,4	4,2	5,7	6,4	5,7	5,5
Переробна промисловість	17,4	16,3	16,9	17,5	17,5	18,5	18,7	18,4	15,9	14,3	13,1	11,8	12,2	11,2
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	5,7	5,0	4,5	4,1	3,2	3,1	3,0	2,8	2,7	3,1	2,8	3,1	3,1	3,1
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,5	0,7	0,6	0,5	0,4
Будівництво	8,4	10,7	10,5	11,4	11,5	12,2	12,1	12,6	13,1	13,6	14,5	15,0	14,4	14,8
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	9,0	9,3	9,4	10,1	9,5	8,3	7,9	7,4	7,0	8,1	7,8	8,0	7,1	7,3
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	9,0	9,3	9,4	10,1	9,5	8,3	7,9	7,4	7,0	8,1	7,8	8,0	7,1	7,3

Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2015. – № 1(30)

Види економічної діяльності	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Тимчасове розміщення й організація харчування	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,9	0,9	1,0	0,8	0,9	0,9	0,8	0,9
Інформація та телекомунікації	2,8	3,1	3,2	3,3	3,2	3,0	2,9	2,9	2,8	3,2	3,0	2,9	3,0	3,1
Фінансова та страхова діяльність	1,9	2,6	2,8	3,5	6,1	4,5	4,6	5,7	6,9	5,4	5,6	4,4	4,3	4,4
Операції з нерухомим майном	3,7	4,2	4,4	4,2	4,5	4,5	4,6	5,3	5,3	5,5	5,4	5,3	6,0	6,2
Професійна, наукова та технічна діяльність	1,3	1,7	1,8	1,7	1,9	1,9	1,9	2,4	2,4	3,0	2,5	2,3	2,9	2,9
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	0,7	0,8	0,9	0,8	0,9	0,9	0,9	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	3,8	3,6	3,8	3,8	4,0	4,5	4,7	4,5	4,6	5,0	4,8	4,3	4,4	4,6
Освіта	4,1	4,2	4,6	5,0	4,5	4,6	4,6	4,4	4,4	5,2	5,0	4,6	5,2	5,2
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2,4	2,8	3,1	3,3	3,0	3,0	3,1	3,0	2,9	3,6	3,7	3,4	3,6	3,8
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,8
Надання інших видів послуг	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	1,0

Джерело: складено автором за даними [3]

У 2008, 2010 та 2011 рр. спостерігалися значні негативні тенденції у зміні структури національної економіки (табл. 2). Зокрема, у ці роки значно зросла частка добувної промисловості, суттєво зменшилась питома вага переробної промисловості, будівництва та ін. Виявити наявність таких тенденцій дозволив розрахунок і аналіз інтегрального коефіцієнта структурних зрушень у національній економіці за формулою 1:

$$K = \frac{\sum_{i=1}^n K_i \cdot M_i}{\sum_{i=1}^n M_i} \quad (1)$$

де n – кількість видів економічної діяльності; i – порядковий номер виду економічної діяльності; K_i – коефіцієнт якості структурних зрушень у i -тому виді діяльності; M_i – масштаб структурного зрушення у i -тому виді діяльності [6, с. 179–180].

У свою чергу, показники K_i та M_i розраховуються за формулами 2 і 3:

$$K_i = N_i \cdot \frac{d_i^t}{d_i^{t-1}}; \quad (2)$$

$$M_i = |d_i^t - d_i^{t-1}| \quad (3)$$

де N_i – спрямованість структурних зрушень у i -тому виді економічної діяльності ($N=1$ для позитивних і $N=-1$ для негативних структурних зрушень з урахуванням загальносвітових прогресивних змін у структурі національної економіки розвинутих країн, в яких активно формується постіндустріальне суспільство); d_i^t та d_i^{t-1} – частка i -того виду економічної діяльності у ВВП відповідно у поточному (t) та попередньому ($t-1$) періодах.

Оцінимо адаптаційну здатність національної економіки щодо наявності прогресивних зрушень у її структурі (зростання частки сфери послуг та високотехнологічних виробництв). Для цього необхідно визначити зв'язок між впливом структурних змін у національній економіці та рівнем її конкурентоспроможності. Це зробимо шляхом оцінки тісноти зв'язку між інтегральним коефіцієнтом структурних зрушень і рангом України за індексом глобальної конкурентоспроможності.

Таблиця 2

Динаміка інтегрального коефіцієнта структурних зрушень в Україні та її рангу за індексом глобальної конкурентоспроможності

Показники	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Інтегральний коефіцієнт структурних зрушень	0,0467	0,6586	0,4351	-0,405	0,2647	-0,391	-0,652	0,4212	-0,069
Ранг України за індексом глобальної конкурентоспроможності	64	69	73	72	82	89	82	73	84

Джерело: складено автором за даними [3; 14]

Про наявність суттєвого зв'язку між факторною ознакою (структурними зрушеннями в національній економіці) та зміною рівня конкурентоспроможності

країни (за період 2005–2013 рр.) свідчать такі дані однофакторного дисперсійного аналізу: коефіцієнт кореляції становив $-0,487$, коефіцієнт детермінації – $0,980$, значення F-критерію Фішера – $790,4$ (при критичному значенні $4,5$), P-значення близьке до 0 . Це доводить, що одним з визначальних чинників підвищення конкурентоспроможності національної економіки є прогресивні зрушення в її структурі відповідно до прогресивних загальносвітових тенденцій. Тому в Україні необхідно активно інвестувати, розробляти і впроваджувати інновації у високотехнологічні галузі та сферу послуг.

Проте, в нашій країні загальна питома вага переробної галузі промисловості ($11,2\%$) не відповідає показнику ядра збалансованої технологічної структури (20%). Крім того, необхідно враховувати, що у структурі переробної промисловості України домінують галузі важкої промисловості – чорної металургії та паливно-енергетичного комплексу. Протягом 1990 – 2011 рр. у структурі промислового виробництва відбулись такі негативні зміни: частка машинобудування, що є основою високо- та середньотехнологічних галузей, знизилась у $2,7$ рази: з 31 до $11,6\%$ [9, с.106], тоді як частка металургії, що є сировинною та середньонизькотехнологічною галуззю, збільшилась у $1,6$ рази: з 11 до $18,1\%$ [9, с.106]. Такі тенденції посилюють сировинну спрямованість виробництва і експорту в Україні та залежність від ситуації на зовнішніх сировинних ринках.

Економіка України не має запасу в технологічній структурі сталого розвитку. Структура національної економіки України не відповідає наведеному критерію стійкості технологічної структури національної економіки. Частка високотехнологічних виробництв становить близько 5% (у 4 рази менше), сумарна частка високотехнологічних і середньовисокотехнологічних виробництв – близько 25% (у 2 рази менше) [7, с. 98].

Пануючий сьогодні в розвинених країнах 5-й технологічний уклад – комп'ютеризація та інформатизація суспільства, сучасні галузі електротехнічної промисловості і приладобудування, виробництво високотехнологічних побутових приладів, авіаційна промисловість, медична, хіміко-фармацевтична, поліграфічна промисловість – в Україні не перевищує 5% . Провідні країни вже досить активно опановують виробництва 6-го технологічного укладу, де ключовими галузями є: мікробіологічна промисловість, наукомістка і високотехнологічна медична техніка, види діяльності, засновані на біотехнологіях і генній інженерії [7, с. 145].

Спостерігається негативна тенденція до прискореного зростання рівня зносу основних засобів виробництва. Загалом в Україні за період 2000 – 2012 рр. цей показник зріс з $43,7\%$ і досяг критичного рівня $76,6\%$. Найвищий ступінь зносу: на транспорті і зв'язку – $96,0\%$; у промисловості – $57,3\%$ (виробництво та розподілення електроенергії, газу та води – $58,4\%$, переробна промисловість – $57,2\%$, добувна промисловість – $54,1\%$) та будівництві – $55,1\%$ [10, с.81], що свідчить про домінування застарілої техніки і технологій виробництва.

Для входження до кола розвинених країн ЄС, Україна має підвищити технологічний рівень виробництва, удосконалити структуру національної економіки та конкурентоспроможність продукції.

В Україні у 2011 р. частка витрат на науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи (R&D) у ВВП становила лише 0,73%, тоді як в Фінляндії цей показник склав 3,78%, Швеції – 3,37%, Німеччині – 2,78%, а в середньому по ЄС – 1,94% [16].

Адаптуючи національну економіку до вимог і стандартів ЄС, необхідно спрямувати інвестиції у високотехнологічні сектори економіки України. Аналіз структури капітальних інвестицій за видами економічної діяльності показав, що у 2013 р. інвестиції були переважно спрямовані у розвиток підприємств низьких III-IV технологічних укладів: будівництво – 17,3%, переробну промисловість – 17,3%, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 12,9%, добувну промисловість і розроблення кар'єрів – 8,5% [10, с. 188].

Такий вектор інвестицій зумовлює те, що посилюється технологічне відставання України від розвинутих країн ЄС з постіндустріальною економікою, основні засоби все більше застарівають, консервується сировинна структура економіки, знижується її техніко-технологічний рівень. Отже, інвестиційний процес в Україні не забезпечує виконання прогресивної інноваційної функції.

Висновки. Економіка України характеризується значною технологічною відсталістю, зношенням основних засобів, високою енерго- та ресурсоемісністю, низьким рівнем інноваційності. Сформувалась модель національної економіки з переважанням сировинних, матеріалоемних та енергоемних галузей орієнтованих на зовнішні ринки. Для адаптації національної економіки до посилення глобальної нестабільності необхідно реалізувати внутрішні можливості і чинники, розвивати національне виробництво і внутрішній ринок. Це зменшить негативний вплив зовнішніх чинників, що пов'язані зі змінами кон'юнктури на світових ринках, сприятиме удосконаленню структури економіки на інноваційній основі.

Недооцінка провідної ролі нових технологій та необхідності відповідних структурних змін в економіці, обумовлює зниження рівня конкурентоспроможності країни. Зменшення інвестиційної активності підприємств і неефективної структурної політики свідчать про те, що заходи щодо удосконалення структури української економіки не призвели до модернізації виробництва на основі передових технологій. Тому Україні потрібно якомога швидше адаптувати структуру економіки відповідно до вимог та тенденцій постіндустріального розвитку. Неефективна структура національної економіки гальмує просування України у Європейський простір та можливості виробництва і реалізації конкурентоспроможної продукції на світових ринках.

Пріоритетними напрямми структурних зрушень в національній економіці є: спрямування ресурсів держави та бізнесу на провідних напрямках науково-технологічного оновлення економіки, зокрема, збільшення інвестування в сектори з високим та середньовисоким рівнями технологічності; подолання сировинної експортної орієнтації виробництва; розвиток державно-приватного партнерства в напрямі реалізації інноваційних та інфраструктурних проектів; поглиблення інтеграції науки, освіти і виробництва; пільгове оподаткування та кредитування підприємств і фондів, що розробляють та впроваджують інновації; стимулювання попиту на інноваційну продукцію; зменшення ресурсо- та енергоємності виробництва; посилення науково-технічної кооперації зі світовими технологічними лідерами.

В умовах нестабільності економіки в Україні, викликаній військово-політичними проблемами, витрати на модернізацію структури національної економіки потрібно спрямовувати у високотехнологічні галузі, де вони дадуть значний економічний ефект. Важливими для підвищення конкурентоспроможності країни є галузі, пов'язані з альтернативними джерелами енергії, що дозволить зменшити енергозалежність і енерговитрати. Випереджальне формування ядра нового технологічного укладу (біо- та лазерні технології, CALS-технології, системи штучного інтелекту, наноматеріали, глобальні інформаційні мережі) можуть забезпечити Україні поштовх до якісної структурної трансформації економіки та підвищити рівень її конкурентоспроможності.

Література

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл; Перевод с англ. Изд. 2-ое, испр. и доп. – М.: Academia, 2004. – 788 с.
2. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко. – Харків: Константа, 2006. – 272 с.
3. Валова додана вартість і валовий внутрішній продукт [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Коломицева О.В. Напрями подальшої трансформації національної економіки в умовах глобалізаційних викликів / О.В. Коломицева // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – Вип. 22. – 2009. – С.160–164.
5. Мицюк С. Конкурентоспроможність економіки України: аналіз основних чинників / С. Мицюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – Вип. 144. – 2013. – С.26–28.
6. Овандер Н.Л. Методика оцінки структурних зрушень в економіці країни за видами економічної діяльності / Н.Л. Овандер // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2011. – №1. – С.178–183.
7. Пирог О.В. Адаптація структури національної економіки України до вимог постіндустриального суспільства / О.В. Пирог // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2011. – №698. – С.93–103.

8. Покришка Д.С. Структурні чинники забезпечення конкурентоспроможності економіки України / Д.С. Покришка // Стратегічні пріоритети. – 2006. – №1. – С.102–110.
9. Статистичний щорічник України за 2011 рік / Держ. служба статистики України; [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Август Трейд, 2012. – 558 с.
10. Статистичний щорічник України за 2013 рік / Державна служба статистики України; [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 534 с.
11. Стратегія сталого розвитку "Україна – 2020" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
12. Чухно А.А. Інституціоналізм: теорія, методологія, значення / А.А. Чухно // Економіка України. – 2008. – №7. – С.4–12.
13. Чухно А.А. Економічна теорія: [у 2-х т.] / А.А. Чухно. – К.: ДННУ АФУ, 2010. – Т. 2. – 628 с.
14. Global Competitiveness Report / World Economic Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.weforum.org/reports?filter\[type\]=Competitiveness](http://www.weforum.org/reports?filter[type]=Competitiveness).
15. High technology and medium-high technology industries main drivers of EU-27's industrial growth / Eurostat statistics in focus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488/5585612/KS-SF-13-001-EN.PDF/f68ec994-79d3-43f2-a7a9-787b73fdfe7e?version=1.0>.
16. National Science Board. 2014. Science and Engineering Indicators 2014. Arlington VA: National Science Foundation (NSB 14-01) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nsf.gov/statistics/seind14/content/etc/nsb1401.pdf>.
17. The Global Competitiveness Report 2014–2015 / World economic forum. – Geneva, 2014. – 549 p.
18. The World Factbook / Central Intelligence Agency [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook>.

References

1. Bell D. Grijadushhee postindustrial'noe obshhestvo. Opyt social'nogo prognozirovaniya [The coming of post-industrial society: A venture of social forecasting]. Moscow, Academia, 2004, 788 p. [in Russian].
2. Heyets' V.M., Semynozhenko V.P. Innovatsiyni perspektyvy Ukrainy [Innovative prospects of Ukraine]. Kharkiv, Konstanta, 2006, 272 p. [in Ukrainian].
3. Valova dodana vartist' i valovyy vnutrishniy produkt [Gross value added and gross domestic product]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. – State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Kolomytseva O.V. Napryamy podal'shoyi transformatsiyi natsional'noyi ekonomiky v umovakh hlobalizatsiynykh vyklykiv [Directions of further transformation of national economy are in the conditions of calls of globalization]. Zbirnyk naukovykh prats' Cherkas'koho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky. – Collection of scientific works of the Tcherkasy state technological university. Series: Economic sciences, 2009, No.22, pp. 160–164 [in Ukrainian].
5. Mytsyuk S. Konkurentospromozhnist' ekonomiky Ukrainy: analiz osnovnykh chynnykiv [Competitiveness of economy of Ukraine: analysis of basic factors]. Visnyk Kyuyiv'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya: Ekonomika. –

Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2015. – № 1(30)

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series: Economy, 2013, No.144, pp. 26–28 [in Ukrainian].

6. Ovander N.L. Metodyka otsinky strukturnykh zrushen' v ekonomitsi krayiny za vydamy ekonomichnoyi diyal'nosti [Methodology of estimation of structural changes in the economy of country after the types of economic activity] // Visnyk Khmelnyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky. – Herald of Khmelnytskyi national university. Economical science, 2011, No.1, pp. 178–183 [in Ukrainian].

7. Pyroh O.V. Adaptatsiya struktury natsional'noyi ekonomiky Ukrayiny do vymoh postindustrial'noho suspil'stva [Adaptation of structure of national economy of Ukraine to the requirements of postindustrial society]. Visnyk Natsional'noho universytetu "Lvivs'ka politehnika". – Proceedings of the National University "Lviv Polytechnic", 2011, No.698, pp. 93–103 [in Ukrainian].

8. Pokryshka D.S. Strukturni chynnyky zabezpechennya konkurentospromozhnosti ekonomiky Ukrayiny [Structural factors of providing of competitiveness of economy of Ukraine]. Stratehichni priorityety. – Strategic priorities, 2006, No.1, pp. 102–110 [in Ukrainian].

9. Statystychnyy shchorichnyk Ukrayiny za 2011 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2011]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. – State Statistics Service of Ukraine. Kyiv, Avhust Treyd, 2012, 558 p. [in Ukrainian].

10. Statystychnyy shchorichnyk Ukrayiny za 2013 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2013]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. – State Statistics Service of Ukraine. Kyiv, Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny, 2014, 534 p. [in Ukrainian].

11. Stratehiya staloho rozvytku "Ukrayina – 2020" [On the Strategy for Sustainable Development "Ukraine – 2020"], available at: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.

12. Chukhno A.A. Instytutsionalizm: teoriya, metodolohiya, znachennya [Institutionalism: theory, methodology, value]. Ekonomika Ukrayiny – Economy of Ukraine, 2008, No.7, pp. 4–12 [in Ukrainian].

13. Chukhno A.A. Ekonomichna teoriya [Economic theory]. Kyiv, DNNU AFU, 2010, Volume 2, 628 p. [in Ukrainian].

14. Global Competitiveness Report, World Economic Forum, available at: [http://www.weforum.org/reports?filter\[type\]=Competitiveness](http://www.weforum.org/reports?filter[type]=Competitiveness).

15. High technology and medium-high technology industries main drivers of EU-27's industrial growth, Eurostat statistics in focus, available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488/5585612/KS-SF-13-001-EN.PDF/f68ec994-79d3-43f2-a7a9-787b73fdfe7e?version=1.0>.

16. National Science Board. 2014. Science and Engineering Indicators 2014. Arlington VA: National Science Foundation (NSB 14-01), available at: <http://www.nsf.gov/statistics/seind14/content/etc/nsb1401.pdf>.

17. The Global Competitiveness Report 2014–2015, World economic forum, Geneva, 2014, 549 p.

18. The World Factbook, available at: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook>.

Ю.В. Бицюра, канд. экон. наук, доц.

Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова, Киев

СТРУКТУРНАЯ АДАПТАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ КАК ФАКТОР ЕЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

Проанализирована современная структура экономики Украины и оценена ее адаптационная способность в соответствии с требованиями и стандартами стран ЕС. Обоснованно то, что структурные сдвиги в национальной экономике являются одним из определяющих факторов ее конкурентоспособности. Рекомендованы приоритетные направления структурных сдвигов в национальной экономике для повышения ее уровня конкурентоспособности.

Ключевые слова: структура национальной экономики; структурная адаптация; конкурентоспособность национальной экономики; евроинтеграция.

Y. Bitsyura, PhD, Associate Professor

National Pedagogical Drahomanov University

STRUCTURAL ADAPTATION OF NATIONAL ECONOMY AS FACTOR OF HER COMPETITIVENESS IN THE CONDITIONS OF EUROINTEGRATION

The modern structure of economy of Ukraine is analysed in accordance with requirements, standards of EU and progressive changes what be going on in countries EU, that became on the postindustrial way of development. On the basis of methodology of estimation of structural changes in a national economy and onefactor analysis of variance, reasonably that structural changes in the economy of country are one of determinatives of her competitiveness. Adaptation ability of national economy is appraised in relation to the presence of progressive changes in her structure by the estimation of crowd conditions of connection between the integral coefficient of structural changes and grade of Ukraine after the index of global competitiveness. Priority directions of structural changes are recommended in a national economy for the increase of her level of competitiveness.

Keywords: structure of national economy; structural adaptation; competitiveness of national economy; eurointegration.